

• állandóan új szerepekben kell megjelennie a könyvtárosnak, most például nem elég, hogy önmagunkat képezzük, a használókat is folyamatosan segítenünk, képeznünk kell;

• kevésbé vagyunk rugalmasak a kihívásokkal szemben, mint más szakmák képviselői;

• rugalmasság és alkalmazkodási képesség nélkül lehetetlen megmaradni;

• a rendszerszemlélet és az egymásrautaltság nem tudatosodott még eléggé mindenkiben;

• a számítógépesítés tempójával nagyon nehéz lépést tartani, kevés a felkészülési idő a biztonságos használathoz.

Mintha tényleg a bizonytalanság, a tanácstalanság, az ambivalencia lenne jellemző ránk ebben az átmeneti korszakban! Olykor illúziókat táplálunk magunk iránt és sértettek vagyunk, ha nem méltányolnak minket, miközben egyáltalán nem teszünk meg mindent a jobb megismertetésünkért. Olykor pedig alábecsüljük magunkat, nem vagyunk tudatában értékeinknek és lehetőségeinknek. Ez a kishitűség tükröződik „kifelé” is, aminek következtében külső megítélésünk is romlik, s mindez – egy ördögi körben forogva – még tovább rontja önértékelésünket.

A külföldi szakirodalom tanulmányozása során tapasztalhatjuk, hogy e problémák enyhítésére kompetenciajegyzékek, bűvös számokra épülő kiskáték (a könyvtáros öt, hat, hét nyolc stb. alapértéke) látnak napvilágot. Ezen külföldi megoldási javaslatok idézésétől – bármilyen tanulságosak is – eltekintek, leszögezve, hogy közös vonás bennük a harmóniára, a dolgok helyes egyensúlyára való törekvés. Örömmel mondhatom, hogy ezt a kiegyensúlyozottságot az itthoni vélekedésekben is megtalálhatjuk, jó lenne el is fogadni, meg is fogadni őket! Az írásom elején említett *művelt vagy intelligens könyvtáros* választhatósága helyett a kiegyensúlyozottság jegyében a *művelt és intelligens* együttes kívánalom fogalmazódik meg. És még egy harmadik harmóniaelem is: az *etikusság*. Hogyan fér meg a három együtt, egy szakmában? Győri Erzsébet idézte fel erről Nyíri Kristóf filozófus gondolatát a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros ez év áprilisi számában megjelent cikkében: „A feladatot csak olyan réteg láthatja el, mely információtechnikai s ugyanakkor történeti klasszikus műveltséggel bír: új műveltségi elit, mely a könyvek világában való otthonos tájékozódását a komputerkorszakban is megőrzi.” Ehhez –

megnyugtatóra – Győri Erzsébet még hozzátesszi, hogy a művelt könyvtáros eszményében az önkitaljesítés, az egyéniségkimunkálás „modern” követelménye békésen megfér az alázat, a szolgálat, a kötelességteljesítés „hagyományos” követelményeivel. Valahogy így kellene magunkat mielőbb megtalálnunk ebben a változó világban.

Bartos Éva

Tájékoztató a kulturális szakemberek szervezett képzésének és továbbképzésének normatív támogatásáról

Ezzel a rövid híradással az a célunk, hogy felhívjuk a fenntartók, illetve az intézményvezetők figyelmét arra, hogy hamarosan új év kezdődik, és újból foglalkozni kell a kulturális szakemberek szervezett továbbképzésének igénybejelentésével, aminek a határideje 2003-ban is április elseje.

Az 1997/CXL-es törvény VI. része foglalkozik a muzeális intézményekben, a nyilvános könyvtárakban, a közművelődési intézményekben és a levéltárakban alkalmazottak foglalkoztatásának egyes kérdéseivel. A 94. § 4. pontja szerint „Az e törvény hatálya alá tartozó intézményekben teljes munkaidőben foglalkoztatott szakemberek 7 évente szervezett képzésben vesznek részt. A szervezett képzésnek minősülő képzési formák körét, a képzés alóli mentesítések lehetőségét a művelődési és közoktatási miniszter rendeletben szabályozza”. Ez az 1/2000. (I. 14.) NKÖM rendelet. (A kulturális szakemberek szervezett képzési rendszeréről, követelményeiről és a képzés finanszírozásáról szóló rendelet.) Lehetőségeket kínál, és kötelezettségeket fogalmaz meg. Harmadik éve működik, de még most sem mondhatjuk azt, hogy valóban valamennyi érdekelt ismeri és alkalmazza a rendeletben előírtakat.

Az első évben még volt mentség arra, hogy viszonylag kis számban jelentették be a fenntartók az igényjogosultakat. Meglehetősen szűk volt a határidő, és nem vált ismertté a rendelet. A következő évben nagyszabású kampányt indítottunk azért, hogy az érdekeltek tisztában legyenek kötelezettségeikkel. Országos szintű felmérésben megkérdeztük az illetékeseket, hogy értesültek-e a rendelet megjelenéséről, jeleztek-e

igényjogosultságot, milyen változtatási javaslatuk van. A felmérés eredményét több helyen is közzétettük, többek közt föltettük a Belügyminisztérium tájékoztató honlapjára, valamint a koordináló intézmény, az Országos Széchényi Könyvtár honlapjára is.

Évente országos értekezletet hívunk össze, több regionális és helyi rendezvényen mondjuk el az ezzel kapcsolatos teendőket és a tipikus problémákat, mégis sokan passzívak maradnak. Lehetne több a jelentkező, többen vehetnék jogosan igénybe a normatív támogatást. Mindazonáltal az évek során fokozatosan emelkedtek a bejelentett igények. Örülhetünk annak is, hogy a kistelepülések nagyobb számban részesülnek a támogatásban, mint a korábbi években, de arra nehezen találunk magyarázatot, hogy vannak olyan fenntartók, akik az egyik évben kérnek és kapnak támogatást, a következő évben mégsem jelentik be további igényüket, holott esetenként milliós nagyságrendű támogatástól esnek el.

Az április elsejei határidőt nagyon kevesen tartják be. Az idén több mint százötven levelet írtunk azoknak, akik a jelzett határidőig nem jelentkeztek, bár az előző években partnereink voltak. A legtöbben közülük utólag elküldték az igényüket, de voltak olyanok is, akik nem reagáltak a saját érdekükben történt figyelmeztetésre. (Voltak olyanok is, akik zaklatásnak minősítették figyelmeztető levelünket.)

Még mindig gyakori a hanyagul beküldött F-KÉPZ igénybejelentő, és tetemes azoknak a száma is, akik a továbbképző tervet hiányosan, vagy nem az igénybejelentéssel megegyezően állítják össze. (Tájékoztató kiadványunkban a beküldendő és használandó dokumentumokról mintapéldányt adunk, a feladat elvégzésének megkönnyítése céljából.)

Az 1. sz. táblázat a *fenntartói támogatás megoszlását* mutatja 2002. december 7-éig. (A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma intézményei és az a néhány más minisztériumi intézmény, amelyekkel közvetlenül kötünk szerződést, nem ebben szerepelnek.)

Ebben az évben elvégeztük a beküldött elszámolások alapos elemzését. (Az előző évi elszámolásokat minden év február 28-áig kell az OSZK címére elküldeni.)

A program koordinációs központja, az Országos Széchényi Könyvtár ebben a minőségében felel a beküldött igények szakszerű ellenőrzése után a fenntartói támogatási megállapodások megkötéséért, az igényelt támogatási összeg kiutalásáért, valamint a fenntartók által évente beküldött elszámolások ellenőrzéséért, felülvizsgálataért, szükség esetén a korrekciók végrehajtása érdekében a fenntartókkal történő egyeztetésért.

Ennek megfelelően az elszámolásokat illetően igyekszünk a jó gazda gondosságával eljárni, és empátiákkal figyelembe vesszük, hogy az

1. sz. táblázat

Intézményi megoszlás						Foglalkoztatottak megoszlása					
Közm. intézmény	Könyvtár	Összevont*	Múzeumok	Levéltárak	Összesen	Közm. szakember	Könyvtáros	Összevont int.-ben dolgozó	Múzeumi szakember	Levéltári szakember	Összesen
435	394	11	58	31	929	2731	3759	8	1151	442	8091

*Ide azokat soroltuk, akik így jelölték be magukat az F-KÉPZ lapon

2. sz. táblázat

Az NKÖM intézményeinek megoszlása:

Intézményi megoszlás						A foglalkoztatottak megoszlása					
Közm. intézmény	Könyvtár	Összevont*	Múzeumok	Levéltárak	Összesen	Közm. szakember	Könyvtáros	Összevont int.-ben dolgozó	Múzeumi szakember	Levéltári szakember	Összesen
2	3	0	13	1	19	75	388	0	780	133	1376

(Ebben benne vannak a más minisztériumi intézmények is, amelyekkel közvetlenül szerződünk.)

Intézményi megoszlás						Foglalkoztatottak megoszlása					
Közm. intézmény	Könyvtár	Összevont*	Múzeumok	Levéltárak	Összesen	Közm. szakember	Könyvtáros	Összevont int.-ben dolgozó	Múzeumi szakember	Levéltári szakember	Összesen
437	401	11	80	32	961	2806	4253	8	2011	575	9653

intézmények (fenntartók) még gyakorlatlanok az elszámolások benyújtásában. Ezért szorosabb segítő kapcsolatot építünk ki partnereinkkel.

Ez idő szerint 582 fenntartóval, illetve intézménnyel állunk kapcsolatban, ennek megoszlása:

- 558 fenntartó,
- 19 NKÖM-intézmény,
- 5 egyéb minisztériumi intézmény.

A támogatottak többsége igyekezett a támogatásban vállalt kötelezettségének eleget tenni, a pontosak a 2000. évről és a 2001. évről is, többen a két évről összevontan küldték be elszámolásaikat, de 144 fenntartó az eltelt közel három év alatt még nem nyújtott be elszámolást. Nekik a jövő év elején felszólító levelet fogunk írni, amennyiben a következő elszámolási határidőig, 2003. február 28-áig sem adnak számot a kiutalt összeg felhasználásáról. Gondot okoz, hogy a legtöbb helyről nem kaptuk meg a témafelelős személy nevét. Néha csak hosszas nyomozás eredményeképp jutunk el az illetékeshez. Mostanra értük el, hogy a fenntartók zömével megfelelő a kapcsolat. Ennek ellenére azt kell megállapítanunk, hogy az elszámolások magas százaléka hibás, sok közülük elfogadhatatlan.

A leggyakrabban előforduló hiányosságok a következők:

- A beküldött számlákon szereplő továbbképzések nincsenek összhangban a hétéves továbbképzési tervvel, illetve az éves beiskolázási tervekkel.
- A számlákat, bizonylatokat nem hitelesítik.
- Hiányoznak a számlák, csak a befizetési csekkeket küldik el, vagy ami nagyon gyakori – különösen a PERFEKT RT. esetében –, pro forma számlát adnak, ami költségelszámolásra nem alkalmas.
- Gyakori a dolgozó nevére kiállított számla az intézmény nevére szóló helyett, amelyen a kedvezményezett nevét fel kell tüntetni.
- Hiányoznak a kifizetés tényét igazoló bizonylatok hitelesített másolatai – a kiadási pénzbizonylatok, illetve banki borderók.

• A helyettesítési díj elszámolásából nem állapítható meg, hogy melyik továbbtanuló dolgozót helyettesítették.

- Jutalmat fizetnek a támogatásból.
- Az útiköltség elszámolása nem a továbbképzés helyére szól, sőt olyan útiköltséget is elszámolnak, amelynek nincs semmi összefüggése a továbbképzéssel (pl. konferencián, értekezleten való részvétel útiköltsége).
- Olyan képzésre számolnak el költséget, amely nincs akkreditálva.
- Írószerek, egyéb irodai eszközök szerepelnek az elszámolásban.
- Saját szervezésű tanfolyamok esetében nem állítanak ki belső számlát, hanem egyszerű igazolással vagy könyvelési bizonylattal akarják elszámolni az összeget.

• Tankönyvbeszerzés címén a legkülönbözőbb, a továbbképzéssel csak nagy fantáziával összefüggésbe hozható könyvek számláját csatolják az elszámoláshoz.

A jövőre vonatkozóan reméljük, hogy a kezdeti nehézségek után már minden jogosulthoz a tárgyévben, időben, a szeptemberi beiskolázások előtt eljuttathatjuk a támogatását. Szükségesnek és lehetségesnek tartjuk az elszámolási határidők pontos betartását. Ily módon lehetőség lenne az elszámolások időben történő felülvizsgálatára, a szükséges hiánypótlások, korrekciók zavartalan végrehajtására. A hétéves továbbképzési ciklus harmadik évében vagyunk. Szeretnénk elkészíteni a támogatott fenntartók egyenlegét, amely tartalmazza a kiutalt támogatást, illetve az elszámolással felhasznált, elfogadott összeget, valamint a még rendelkezésre álló, 2006. december 31-éig felhasználható támogatást. Ezzel nemcsak a támogatás kiutalásáról, hanem annak rendeltetészerű felhasználásáról is tudnánk tájékoztatást nyújtani. Minden érintett és érdekelt segítő együttműködésére számítunk a közös jó cél érdekében. (CSE–GL)